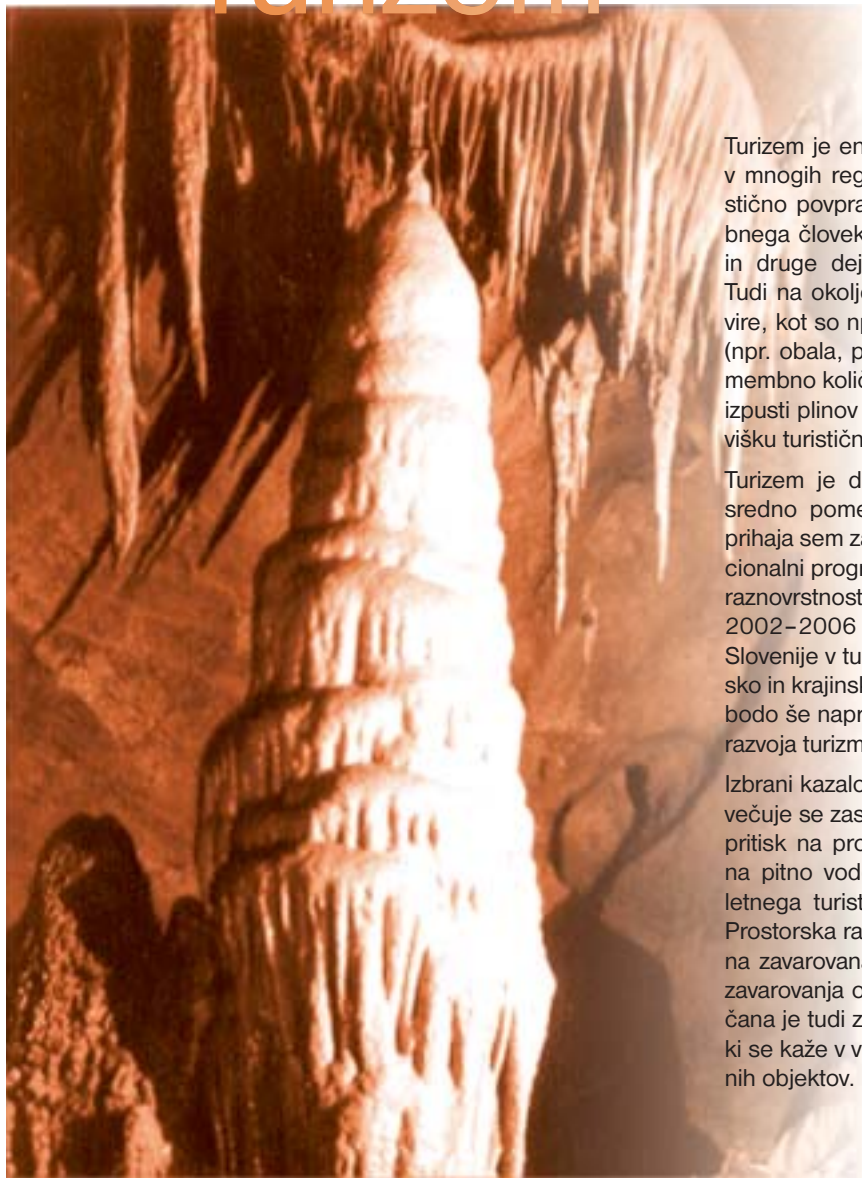

TurizemTurizem

Turizem je ena največjih svetovnih gospodarskih dejavnosti in v mnogih regijah največji vir prihodka in delovnih mest. Turistično povpraševanje temelji na vrednotah in potrebah sodobnega človeka, turistična ponudba pa povezuje gospodarske in druge dejavnosti in ima številne multiplikacijske učinke. Tudi na okolje. S turizmom se povečujejo pritiski na naravne vire, kot so npr. pitna voda, viri energije, nepozidana območja (npr. obala, površine, primerne za golf igrišča), in ustvarja pomembno količino onesnaževal z odpadki, odpadnimi vodami in izpusti plinov v zrak. Predvsem so ti pritiski občutni lokalno na višku turistične sezone.

Turizem je dejavnost, za katero je ohranjanje okolja neposredno pomembno zlasti v Sloveniji, saj kar 60 % turistov prihaja sem zaradi narave, miru, počitka in podnebja. Tako Nacionalni program varstva okolja in Strategija ohranjanja biotske raznovrstnosti v Sloveniji kot Strategija slovenskega turizma 2002–2006 navajajo kot eno ključnih prednosti in priložnosti Slovenije v turizmu ohranjene naravne vrednote ter veliko biotsko in krajinsko raznovrstnost, ki morajo take tudi ostati, če naj bodo še naprej prednost. Zato kot enega temeljnih konceptov razvoja turizma postavljajo koncept trajnostnega razvoja.

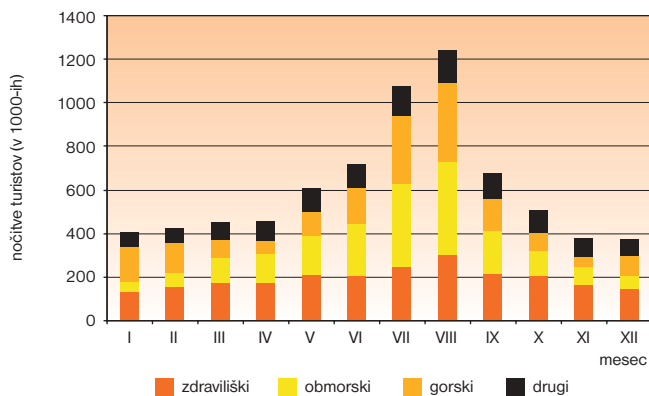
Izbrani kazalci kažejo, da se turizem v Sloveniji intenzivira: povečuje se zasedenost obstoječih kapacitet, kar pomeni manjši pritisk na prostor, a večji pritisk na naravne vire, kot je npr. na pitno vodo. Problematičen je predvsem zaradi izrazitega letnega turističnega viška v poletnem, sušnejšem obdobju. Prostorska razporeditev pomembnejših turističnih krajev glede na zavarovana območja narave je ugodna in kaže na pomen zavarovanja območij z naravnimi vrednotami za turizem. Povečana je tudi zavest o pomenu naravnih znamenitosti za turiste, ki se kaže v večji ponudbi in večji obiskanosti tovrstnih turističnih objektov.

43. RAZVOJ IN RAZPOREDITEV TURIZMA

Kazalec prikazuje gibanje števila razpoložljivih ležišč in števila nočitev turistov v Sloveniji ter njihovo časovno in prostorsko razporeditev v Sloveniji predvsem glede na bližino zavarovanih območij.

Slika 43-1: Razporeditev nočitev turistov v Sloveniji po mesecih in tipu turističnih krajev leta 2002

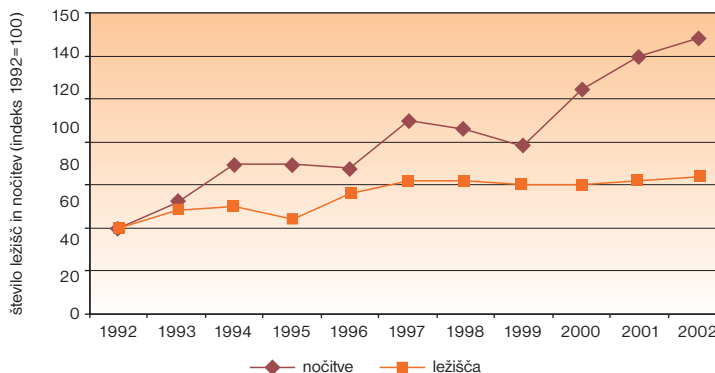

CILJI

Nacionalni program varstva okolja v poglavju Turizem napoveduje usmerjanje aktivnosti v razvijanje sonaravnih oblik turizma, ki omogočajo smotno rabo prostora ter do okolja prijazne in neškodljive dejavnosti, objekte in naprave ter razvijanje turistične ponudbe, ki poudarja naravno in kulturno identiteto v trženju. Kot enega posebej pomembnih ukrepov z vidika varovanja okolja Nacionalni program varstva okolja navaja obvladovanje masovnega turizma, kjer to povzroča nesprejemljivo degradacijo okolja.

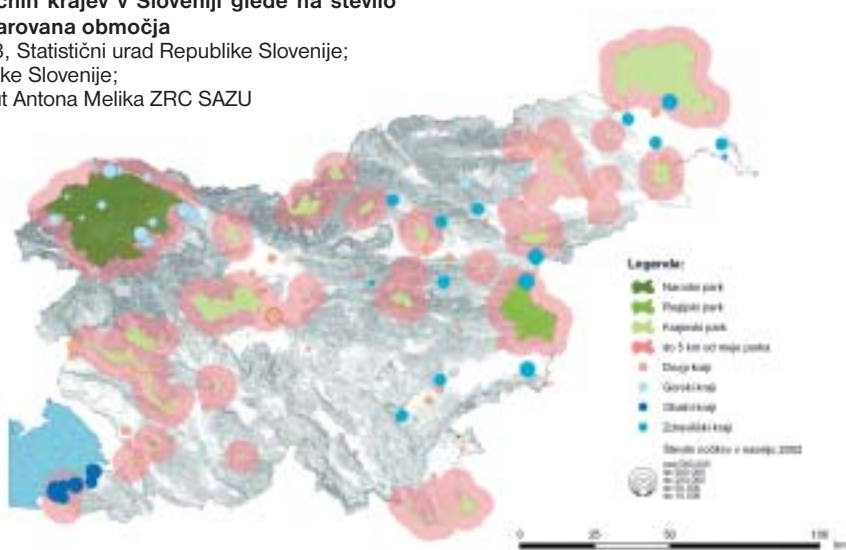

Slika 43-2: Razvoj števila razpoložljivih ležišč za turiste in števila nočitev turistov v Sloveniji (indeks 1992 = 100)

Slika 43-3: Karta turističnih krajev v Sloveniji glede na število nočitev leta 2002 in zavarovana območja

Vir: Statistični letopis 2003, Statistični urad Republike Slovenije;
Geodetska uprava Republike Slovenije;
podlaga: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU

Po upadu števila turistov in turističnih zmogljivosti v Sloveniji ob osamosvojitveni vojni se od leta 1992 turizem glede na število razpoložljivih ležišč za turiste, predvsem pa glede na število turističnih nočitev v Sloveniji, intenzivira. Leta 2002 so na 80.034 ležiščih, namenjenih turistom, ti prespali 7.321.100 noči, kar pomeni, da so bila ležišča povprečno zasedena četrtno leta (91 noči). Razporeditev nočitev prek leta pa kaže, da so ležišča zasedena predvsem v poletnih mesecih, ko je največ turistov v slovenskih obmorskih krajih (avgusta 2002 je bila v obmorskih krajih dobra tretjina vseh turističnih nočitev), nekaj manj pa v gorskih in zdraviliških krajih.

Pritiski na okolje, ki jih povečuje razvoj turizma, so predvsem posledica povečanih količin rabe pitne vode, odpadnih voda in odpadkov, pritisk na rabo zemljišč za namestitvene objekte ter emisije plinov in drugi pritiski na okolje iz prometa, ki nastane zaradi turizma. Posebno občutljivo je razmerje med

veliko biotsko raznovrstnostjo mnogih predelov Slovenije, ki je skupaj s pojmom »naravne lepote« izpostavljena kot ena izmed ključnih delov slovenske turistične ponudbe, in pritiski, ki jih turizem povzroča naravnim lepotam, predvsem v občutljivih habitatnih tipih, kot so npr. kraške jame ali območja, kjer se razmnožujejo na motnje občutljive vrste. Prostorska razporeditev glavnih slovenskih turističnih krajev prikazuje pomen te soodvisnosti – večina večjih turističnih krajev leži v bližini, ne pa na območju zavarovanih območij narave.

Glede na te kazalce lahko ocenimo razvoj in razporeditev turizma v Sloveniji nevtraln. Povečana zasedenost obstoječih ležišč pomeni manjši prostorski pritisk in večji pritisk na druge naravne vire, predvsem kot posledica izrazitega letnega turističnega viška, prostorska razporeditev turističnih krajev, ki kaže na pomen zavarovanja narave tudi za nadaljnji razvoj turizma, pa je ugodna.

PODATKI IN VIRI

Preglednica 43-1: Razporeditev nočitev turistov v Sloveniji po mesecih in tipu turističnih krajev leta 2002

Vir: Statistični letopis 2003, Statistični urad Republike Slovenije; obdelava Agencija Republike Slovenije za okolje

turistični kraji	enota	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
zdraviliški	število (v 1000)	132,3	155,7	174,6	174,7	210,3	202,8	246,3	300,6	213,2	203,4	168,5	144,7
obmorski	število (v 1000)	46,1	66	116,5	129,7	175,8	243,2	383,9	428,5	202,1	121,2	81,5	57,5
gorski	število (v 1000)	158,2	139,2	77,9	62,6	116,7	161,6	310,2	362,3	144,6	80,7	42,4	91,8
drugi	število (v 1000)	65,6	63,8	83,7	91,9	108,3	109,7	134,1	154	119	102,7	85,7	75

Preglednica 43-2: Razvoj števila razpoložljivih ležišč za turiste in števila nočitev turistov v Sloveniji (indeks z baznim letom 1992 = 100)

Vir: Statistični letopis 1996, 2000, 2003, Statistični urad Republike Slovenije; obdelava Agencija Republike Slovenije za okolje

	enota:	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
nočitve	indeks (1992 = 100)	100	106	115	115	114	125	123	119	132	140	144
ležišča	indeks (1992 = 100)	100	104	105	102	108	111	111	110	110	111	112

Uporabljeni so podatki Statističnega urada RS, objavljeni v Statističnih letopisih RS.

Podatke o zmogljivosti nastanitvenih objektov (število sob in ležišč) ter o prihodih in prenočitvah turistov Statističnemu uradu RS vsak mesec sporočajo podjetja, družbe in druge organizacije, ki turistom ponujajo nastanitve ali jim to storitev samo posredujejo, in tudi občani, ki oddajajo zasebne turistične sobe. Podatki temeljijo na popolnem zajetu.

Za prenočitev se šteje vsaka noč, ki jo turist dejansko preživi v nastanitvenem objektu (prespi ali se tam le zadržuje) ali ko je tam le prijavljen (njegova fizična navzočnost ni nujna).

Kot turističen kraj se obravnava kraj, ki ponuja:

- privlačne možnosti za bivanje (naravne lepote, zdravilni vrelci, kulturnozgodovinski spomeniki, kulturne, zabavne in športne prireditve itd.),
- komunikacijske možnosti (možnost dostopa, prometne zveze itd.),
- receptivne možnosti (namestitveni objekti s spremljajočimi trgovskimi, obrtniškimi, poštnimi in drugimi storitvenimi objekti pa tudi parki, sprehajališča, kopališča ipd.)

Kraji, ki po omenjenih merilih sodijo med turistične, so nadalje razvrščeni v naslednje skupine:

- zdraviliški kraji (To so kraji, za katere je znanstveno, medicinsko ali izkustveno ugotovljen zdravilni učinek termalnih ali mineralnih voda ali drugih geološko-mineraloških sestavin. Sem spadajo klimatska, mineralna in termalna zdravilišča, ki imajo praviloma tudi ustrezne objekte za zdravljenje in rehabilitacijo obiskovalcev.)
- obmorski kraji (To so kraji vzdolž morske obale.)
- gorski kraji (Praviloma so to kraji, ki ležijo v nadmorski višini nad 500 metrov ali v teritorialnem območju gore.) in
- drugi kraji (Sem so vštetí kraji, ki so privlačni zaradi podnebnih razmer, kulturnozgodovinskih spomenikov ipd., kraji ob rekah in jezerih in drugi kraji, ki jih ne moremo uvrstiti med prej navedene, ter glavno mesto Slovenije – Ljubljana.)

Podatki o zavarovanih območjih narave izhajajo iz Registra zavarovanih območij (Agencija Republike Slovenije za okolje), in so povzeti iz Skladišča digitalnih kart in rastrskih podlag (SKIP) na Agenciji Republike Slovenije za okolje.

44. OBISK NARAVNIH ZNAMENITOSTI

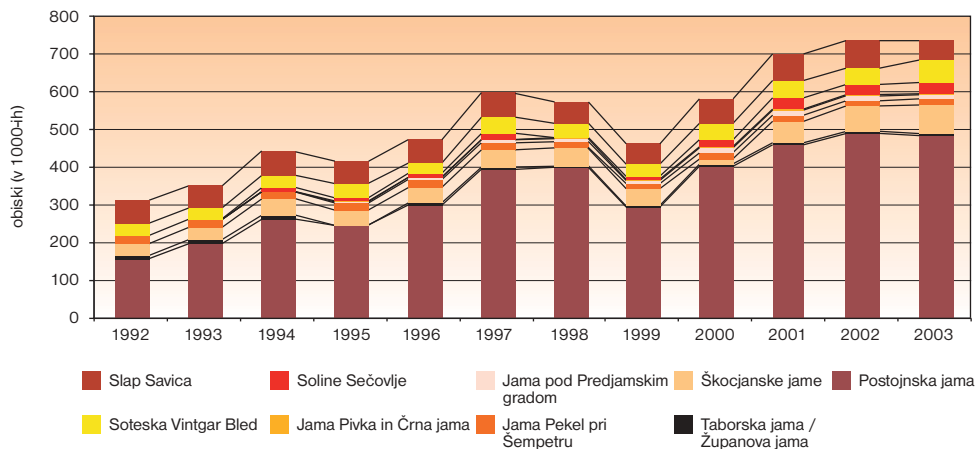
Kazalec prikazuje število obiskovalcev izbranih naravnih znamenitosti v koledarskem letu. Izbrane naravne znamenitosti so turistične znamenitosti z naravnimi lepotami po definiciji Statističnega urada RS in so vključene v redno spremljanje obiskanosti.

CILJ

Nacionalni program varstva okolja v poglavju Turizem napoveduje usmerjanje aktivnosti v razvijanje turistične ponudbe, ki poudarja naravno in kulturno identiteto v trženju. Tudi eden izmen ciljev, navedenih v Strategiji ohranjanja biotske raznovrstnosti v Sloveniji, je oblikovanje bolj uravnotežene in trajnostno usmerjene turistične ponudbe z vpletanjem naravnih znamenitosti vanjo ter upoštevanjem potenciala vse države in ogroženosti posameznih znamenitosti.

Slika 44-1: Letno število obiskovalcev izbranih naravnih znamenitosti v Sloveniji

Kazalec prikazuje razvoj zanimanja turistov za izbrane naravne znamenitosti v Sloveniji. Obisk in število plačanih vstopnic za ogled znamenitosti je odvisen tudi od predstavitve in organiziranosti ogledov teh naravnih znamenitosti. Skupno število organiziranih obiskov se je od leta 1992 do 2003 več kot podvojilo, povečalo se je število objektov, ki so jih upravljalci pripravili za ogled turistom. S tem naj bi omogočili varno in vodeno doživljanje znamenitosti, hkrati pa zavarovali

znamenitosti pred prevelikimi obremenitvami. To je posebej pomembno pri občutljivih habitatih, kot so kraške jame. S podelitvijo koncesije upravljavcu Postojnske jame (Uredba o koncesiji za rabo naravnih vrednot Postojnski jamski sistem in Predjamski jamski sistem) je bil storjen tudi korak naprej pri uresničevanju Nacionalnega programa varstva okolja, ki napoveduje uveljavljanje izdajanja koncesij za turistično rabo naravnih virov.

PODATKI IN VIRI

Preglednica 44-1: Letno število obiskovalcev izbranih naravnih znamenitosti v Sloveniji

Vir: Obiskovalci pomembnejših turističnih znamenitosti, Rezultati raziskovanj 661/1996, 681/1997, 708/1998, 736/1999, 738/2000, 745/2001, 771/2002, 787/2002, Statistični urad Republike Slovenije; Obiskanost pomembnejših turističnih znamenitosti, igralnic, kopališč, galerij in muzejev ter dnevi poslovanja, Slovenija, Statistične informacije 21, 148/2004

naravne znamenitosti:	enota:	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Postojnska jama	število (v 1000)	155,5	197,5	261,8	244,8	301,1	393,7	398,9	294,2	403,2	460,5	489,1	484,3
Taborska jama / Županova jama	število (v 1000)	8,7	9,4	11,5	0,63	3,7	5,1	4,9	4,3	4,1	5,3	5,0	4,4
Škocjanske jame	število (v 1000)	32,0	33,9	42,1	41,6	41,3	47,2	48,6	44,7	15,6	56,8	67,3	75,4
Jama Pekel pri Šempetru	število (v 1000)	21,8	21,4	19,7	17,8	20,8	19,1	16,3	14,1	15,7	14,7	14,1	16,0
Otoška jama	število (v 1000)	np	np	0,1	0,6	0,2	0,1						
Jama pod Predjamskim gradom	število (v 1000)	np	np	0,9	3,8	5	6,7	6,3	7,4	12,3	13,9	13,7	10,8
Jama Pivka in Črna jama	število (v 1000)	np	np	np	1,6	2,3	2,3	3,2	2,3	2,9	3,3	3,0	3,1
Soline Sečovelje	število (v 1000)	np	np	9,3	8,1	10	14	np	9,9	20,3	29,2	25,6	30,8
Soteska Vintgar Bled	število (v 1000)	33,5	30,2	33,1	39,6	27,4	43,7	37,6	32	43,3	45,2	44,0	60,2
Slap Savica	število (v 1000)	61,2	58,1	64,3	59,6	60,2	64,8	56,9	53,1	62,7	71,8	72,2	50,5

Vir podatkov so objave v publikacijah Rezultati raziskovanj in Statistične informacije 21 Statističnega urada RS. Podatki so zbrani s poročili o obiskovalcih turističnih znamenitosti, igralnic in kopališč, ki jih Statističnemu uradu posredujejo upravljavci turističnih objektov glede na število prodanih vstopnic.